

Yoksullu?a ?li?kin Nedensel At?flar Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yoksullu?a ?li?kin Nedensel At?flar Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33384>

Özet

Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği (YNA), bireylerin yoksulluk olgusunun temel nedenlerini nasıl algıladıkları ve bu nedenlere hangi nedensel atıflar yaptıkları belirlemek amacıyla geliştirilmiş kapsamlı bir psikometrik araçtır. Solak ve Göregenli (2009) tarafından geliştirilen bu ölçek, bireylerin yoksullukla ilgili tutumları ve bu tutumları temelinde yatan bilişsel mekanizmaları incelemeyi hedefler. Ölçek, toplam 57 maddeden oluşmakta olup, yoksulluğun nedenlerini üç ana boyutta incelemektedir: **Bireyci Atıflar**, **Yapısal Atıflar** ve **Kaderci-Ailesel Atıflar**. Elde edilen psikometrik veriler, ölçeğin alt boyutlarının tatmin edici düzeyde güvenilirlik ve geçerliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Yoksulluk, Nedensel Atıf Kuramı, Sosyal Psikoloji, Adil Dünya İnancı, Tutumlar, Psikometrik Özellikler, **YNA Ölçeği**, Ölçek Geliştirme.

Yazarlar

Nalan Solak, Melek Göregenli.

Amaç

Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği'nin (YNA) temel amacı, Türkiye'deki yetişkin nüfusunun yoksulluk olgusuna dair yüklediği sebepleri sistematik ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu amaç doğrultusunda, bireylerin yoksulluğu kişisel başarıları (bireyci), toplumsal ve ekonomik sistem (yapısal) veya şans/kader (kaderci-ailesel) gibi farklı boyutlarda nasıl algıladıkları ortaya koymak hedeflenmiştir.

Ölçek, sosyal psikoloji araştırmalarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır; özellikle yoksullara yönelik yardım politikalarına ilişkin tutumlar ile nedensel atıflar arasındaki ilişkiyi incelemeye olanak tanımaktadır. Bu sayede, toplumsal eşitsizliklere ve yardım mekanizmalarına dair bireysel ve kolektif inançların anlaşılmasına katkıda bulunulmuştur.

Yapı/Ölçülen Kavram

YNA Ölçeği, **Nedensel Atıf Kuramı** çerçevesinde, bireylerin toplumsal bir sorun olan yoksulluğun kaynağına ilişkin yaptıkları yüklemeleri ölçmektedir. Bu atıflar genellikle üç temel kategoriye ayrılır:

Bireyci Atıflar: Yoksulluğun nedenlerini bireyin kontrolündeki faktörlere (motivasyon eksikliği, tembellik, başarısızlık vb.) bağlar.

Yapısal Atıflar: Yoksulluğun nedenlerini toplumsal sistemin veya çevresel koşulların kontrolündeki faktörlere (ekonomik eşitsizlik, işsizlik, adaletsizlik, sömürülme vb.) bağlar.

Kaderci-Ailesel Atıflar: Yoksulluğun nedenlerini kontrol dışı, sabit faktörlere (kader, şanssızlık, ailevi miras vb.) bağlar.

Bu üç boyutun ölçülmesi, bireylerin yoksulluk algılarının, sosyal sorumluluk ve yardım etme eğilimleri gibi ilgili sosyal tutumlarla nasıl ilişkili olduğunu anlamak için kritik öneme sahiptir.

Geçerlik

YNA Ölçeği'nin geçerliliği, alt boyutların yoksullara yardım politikalarıyla ilgili tutumlar ve **kişisel adil dünya inancı** ile ilişkisi incelenerek değerlendirilmiştir. Bu analizlerde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı kullanılmıştır (n yaklaşık 542-561).

Yardım Politikalarıyla İlişki: Yoksullara yardım politikalarıyla ilgili olumlu tutumlar, **Bireyci Atıflar** ile negatif yönde ve anlamlı ($r = -.34, p < .001$) bir ilişkiye sahiptir. Buna karşılık, **Yapısal Atıflar** ile pozitif yönde ve anlamlı ($r = .13, p < .01$) bir ilişki gözlenmiştir. **Kaderci-Ailesel Atıflar** ile de negatif yönde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = -.12, p < .05$).

Adil Dünya İnancıyla İlişki: Kişisel adil dünya inancınun, **Bireyci Atıflar** ile pozitif yönde ($r = .24, p < .001$) ve **Yapısal Atıflar** ile negatif yönde ($r = -.10, n = 558, p < .05$) ilişkili olduğu bulunmuştur. Kişisel adil dünya inancı'nun **Kaderci-Ailesel Atıflar** ile ilişkisi ise istatistiksel açıdan anlamsızdır ($r = .03, p > .05$).

Bu korelasyon sonuçları, ölçeğin alt boyutlarının teorik beklentilerle tutarlı olduğunu ve dolayısıyla yapı geçerliğine sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenirlilik

Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği'nin güvenilirliği, alt ölçekler düzeyinde **Cronbach Alfa** iç tutarlılık katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin tamamından tek bir toplam puan elde edilmediği için, bütün için bir alfa katsayısı hesaplanmamıştır.

Bireyci Atıflar Alt Ölçeği: Cronbach Alfa değeri .91 olarak bulunmuştur.

Yapısal Atıflar Alt Ölçeği: Cronbach Alfa değeri .91 olarak bulunmuştur.

Kaderci-Ailesel Atıflar Alt Ölçeği: Cronbach Alfa değeri .69 olarak bulunmuştur.

Özellikle Bireyci ve Yapısal Atıflar alt ölçekleri için elde edilen yüksek iç tutarlılık katsayıları, bu boyutların son derece güvenilir olduğunu işaret etmektedir. Kaderci-Ailesel Atıflar alt ölçeği için

elde edilen katsayı (.69) ise tatmin edici sonuçlarda kabul edilmiştir. Ayrıca yapılan madde analizi sonuçları, tüm maddelerin alt ölçek toplam puanlarıyla yüksek korelasyon gösterdiğini ve ayrıntılı edici özelliğe sahip olduğunu kanıtlamıştır (korelasyonlar .31 ile .74 arasında değişmektedir).

Faktör Analizi

Ölçek, geliştirme sürecinde yapılan analizler sonucunda üç temel faktör veya alt boyut yapılarında organize edilmiştir. Bu faktörler, yoksulluğun nedenlerine yönelik farklı bilişsel eğilimleri temsil etmektedir.

Yapısal Atıflar: 33 madde içermektedir. Bu maddeler, yoksulluğun kaynağının dikkatli ve sistemik faktörlere (örneğin, yabancı ülkeler tarafından sömürülme) yüklemektedir.

Bireysel Atıflar: 15 madde içermektedir. Bu maddeler, yoksulluğun kaynağının bireysel yetersizliklere veya motivasyon eksikliğine (örneğin, yoksulların hissi olmaması) yüklemektedir.

Kaderci-Ailesel Atıflar: 9 madde içermektedir. Bu maddeler, yoksulluğun kaynağının şans, kader veya ailevi geçmişine (örneğin, yoksullara miras kalmaması) yüklemektedir.

Toplam 57 maddeden oluşan bu üç faktörlü yapı, bireylerin yoksulluk algılarının karmaşık doğasını başarıyla bir şekilde ayrıştırmaktadır.

Araç Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Development)

Format: Yazılı Anket (Self-Report Questionnaire)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yetişkin Popülasyon

Age Group: Belirtilmemiş (Genellikle Yetişkinler)

Population Details: Türkiye genelinde yetişkin örneklem üzerinde psikometrik özellikleri değerlendirilmiştir.

Test Methodology: 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır (1 = Hiç önemli olmayan bir neden; 5 = Çok önemli bir neden).

Anahtar Kelimeler

Nedensel Atıflar, Yapısal Atıflar, Bireysel Atıflar, Kaderci Atıflar, Çok Tutarlılık, Sosyal Biliş,

Psikometri, Türkiye.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: melek.goregenli@ege.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Correspondence Address: Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü (Sorumlu Yazar)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2009 yılında yayınlanmıştır. Kullanım izinleri için sorumlu yazar Melek Göregenli ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. İletişim e-posta adresi yukarıda belirtilmiştir. Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylı psikometrik raporu Türk Psikoloji Yazıları dergisinde yayımlanmıştır.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: yoksulluga-iliskin-nedensel-atiflar-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Solak, N. ve Göregenli, M. (2009). Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 72-89.

Makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir: turkpsikolojiyazilari.com

Yoksulluğa İlişkin Nedensel Atıflar Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Toplam Madde Sayısı: 57

Alt Boyutlar: 3

Alt Boyut Detayları:

Yapısal Atıflar (33 m): Yabancı ülkeler tarafından sömürülme

Bireyci Atıflar (15 m): Yoksulların hırsız olmaması

Kaderci-Ailesel Atıflar (9 m): Yoksullara miras kalmaması